

Vážené kolegyně a vážení kolegové,

vidíme mezinárodní pracovní konflikty mezi ženami a muži. Mluví se o horších platech pro ženy, o potlačování jejich odborného růstu. O úspěchu ve volbách. V některých evropských zemích je feminismus velmi hlasitý. Je a bylo to tak i v Česku? Osobně s tím problém nemám, mí bývalí doktorandi, dnes profesori/profesorky a docentky/docenti, jsou 4 dámy a 6 pánů. Některé dámy porodily děti a mají méně času na práci, takže docentury/profesury budou asi později, ale jsou také často aktivní. Když se podíváme do historie před vznikem Československa, vidíme, že Slovensko bylo součástí Uherska a tam platila uherská pravidla, která nepodporovala ženy. V Česku byla situace složitější.

Ve středověku se ženám moc nevěřilo, mluvilo se třeba o nádobách hříchu... Ale koncem 18. století Rakouské císařství zavedlo všeobecné školství, které umožnilo ženám postoupit víc dopředu. Dívky byly stejně vzdělané jako chlapci. Hospodářské zrovnoprávnění bylo zavedeno v roce 1811, tedy ženy mohly podnikat, nejenom jako vdovy. Také se mohly více vzdělávat, v 19. století se ženy stávaly

učitelkami, písařkami, účetními... Samozřejmě, za 1. světové války musely nahrazovat odvedené muže, byly také zdravotními sestrami a také od konce 19. století již lékařkami. V politice to bylo ovšem složitější. Předpokladem aktivity v politice v 19. století bylo placení daní. Pravidla týkající se voleb žen ovšem nebyla jednoznačná. Mnozí muži byli proti. Třeba v roce 1866 v Hradci Králové ženy nebyly připuštěny k volbám, avšak voličky podaly stížnost a Zemský výbor je podpořil. V Rakousku však byly ženy z voleb vyloučeny. Podle spisovatele Roberta Musila Rakousko-Uhersko byl klerikální stát, v němž se pokusy o politický liberalismus topily ve zpátečnictví. Český sněm v rámci česko-německého konfliktu nemohl měnit svoje pravidla a volební řád z roku 1861 ženy nepodpořil, ale také nevylučoval. V Čechách tak vznikl Výbor pro volební právo žen, který mohl agitovat. Ženské kandidátky do Českého sněmu se objevily v roce 1908. Volby sice nevyhrály, ale bylo evidentní, že ženy mohou kandidovat. Pro byli mladočeši, sociální demokraté, pokrokaři a národní socialisté, proti byli staročeši

a agrárníci. První česká poslankyně byla zvolena v roce 1912. (Jinde v Evropě, s výjimkou Skandinávie, si ženu nevolili). Ovšem místopředseda Thun byl proti, tvrdil, že ženy nemohou být voleny... Sněm byl rozpuštěn v roce 1913, za rok začala válka. Po převratu 28. 10. 1918 vzniklo Revoluční národní shromáždění, kde se objevili Slováci i ženy. Prozatímní československá ústava z 13. 11. 1918 odstranila genderovou nerovnost. Ženy pak byly voleny v prvních komunálních volbách v 1919... Možná, že přístup k ženám není v Česku vždy ideální, ale česká historie ukazuje, že náš přístup k genderové rovnosti má dlouhou tradici. Podporujeme ženy.

Na vaše příspěvky se i s redakční radou těší
prof. MUDr. Ivan Rektor, CSc.,
FCMA, FANA, FEAN

předseda redakční rady

LITERATURA

Velek L. Ženy k urnám i do urn. Dějiny a současnost, 8/2023.